

E-učenje kao sastavnica svakog obrazovnog programa i pomoć pri ostvarivanju Bolonjskog procesa

Društvo znanja traži promjene

srce

Tijekom 2005. godine, sveučilišta u Zagrebu, Rijeci i Dubrovniku započela su suradnju na međunarodnom projektu pod nazivom EQIBELT (Education Quality Improvement by e-Learning Technology – Poboljšanje kvalitete obrazovanja primjenom tehnologija e-učenja). Trajanje Eqibelt projekta je 3 godine (01. 09. 2005.- 31. 08. 2008.), a jedan je od projekata u okviru Tempus programa Europske komisije, kojem je cilj razvoj visokog obrazovanja u partnerskim zemljama među koje spada i Hrvatska. Sveučilišni računski centar (Srce), u ime Sveučilišta u Zagrebu, koordinira rad konzorcija od 8 europskih sveučilišta te 5 sveučilišta i ustanova iz Hrvatske uključenih u projekt Eqibelt.

Ciljevi projekta:

- poboljšati kvalitetu sveučilišnog obrazovanja primjenom metoda i tehnologija e-učenja
- izraditi i prihvatiti programski (strateški), formalno-pravni i tehnološki okvir i standarde za primjenu metoda i tehnologija e-učenja na visokim učilištima u Hrvatskoj, kroz prijenos i prilagodbu iskustava i znanja s europskih sveučilišta

- osmisлити i uspostaviti trajno održiv sustav centara potpore i mrežu stručnjaka za poticanje i potporu projektima e-učenja
- praktično ostvariti i prikazati, te promovirati uspješne primjene metoda i tehnologija e-učenja kao alata za poboljšanje sveučilišnog obrazovanja.

Očekivani rezultati projekta:

- prihvaćena vizija primjene e-učenja na svakom od hrvatskih sveučilišta – članova konzorcija
- strateški (politike) i provedbeni (pravilnici) dokumenti vezani uz implementaciju e-učenja na svakom od sveučilišta
- minimalni tehnički standardi za projekte e-učenja na sveučilištima
- centri potpore projektima e-učenja na svakom od hrvatskih sveučilišta – članova konzorcija
- pilot projekti u području primjene e-učenja

Ožujka prošle godine održana je na Sveučilištu u Dubrovniku prva EQIBELT radionica o načelima e-učenja, posvećena pitanjima stvaranja vizije i strategije e-učenja, kao prva od tri radionice u procesu izrade i prihvaćanja sveučilišnih strategija, politika i standarda te drugih strateških i organizacijskih dokumenata važnih za implementaciju tehnologija e-učenja.

Iz predavanja i rasprava, koji su održani tijekom radionice, te iz ankete provedene među sudionicima radionice proizašli su zaključci koji sadrže zajedničke tvrdnje i mišljenja, izrečene i podržane od strane sudionika tijekom radionice. Prenosimo ih u cijelosti s namjerom da popratimo ono što je postignuto i ostvareno u u proteklom jednogodišnjem razdoblju.

Pomak prema društvu znanja zahtijeva promjenu načina poučavanja i učenja

Pomak prema društvu znanja znači da osim osnovne stručnosti u predmetnom području „radnici znanja” trebaju imati i neke nove sposobnosti, kao što su sposobnost rješavanja problema, kritičko promišljanje, komunikacijske sposobnosti, ICT pismenost, samostalno učenje, poduzetništvo, inicijativa, fleksibilnost, sklonost i poznavanje timskog rada i druge temeljne sposobnosti. Također smo suočeni sa značajnim pomacima u metodama poučavanja i brzim razvojem tehnologija. Sve su veći zahtjevi za novim programima za cjeloživotno učenje koji trebaju biti fleksibilno osmišljeni, interdisciplinarni i tematski usmjereni.

Nagomilavanje tehnologije i tehnoloških pomagala samo po sebi neće osigurati učenje potrebno u društvu znanja. Stoga su potrebne suštinske metodološke promjene u učenju i poučavanju. U novim prilikama odgovornost studenata je učenje, a uloga učitelja su potpora i vođenje učenika kroz njihov proces učenja.

Na putu smo od učenja prema e-učenju i dalje prema novim oblicima učenja

E-učenje su sve aktivnosti podržane računalima i Internetom koje podržavaju i unapređuju proces učenja i poučavanja – kako u prostorijama sveučilišta, tako i na daljinu. Općenito govoreći, informacijska i komunikacijska tehnologija (ICT) neizostavni je dio modernog obrazovanja, prvenstveno zbog mnogobrojnih mogućnosti i prednosti koje ta tehnologija donosi u obrazovanje i zbog omogućavanja postizanja postavljenih obrazovnih ciljeva. Upravo zbog toga nema potrebe odvajati učenje i poučavanje potpomognuto ICT-om (ili e-učenje) od svakidašnjeg i uobičajenog obrazovnog procesa učenja i poučavanja. E-učenje postaje (uobičajeno) učenje. Ipak, možemo gledati prema naprijed, prema novim metodama učenja i poučavanja, novim tehnikama i alatima koji značajno utječu i poboljšavaju proces učenja i poučavanja i koji bi bili nemogući, nepraktični i vrlo skupi bez uporabe ICT-a.

E-učenje treba biti sastavnica cjelovitog akademskog (obrazovnog) plana

Svako sveučilište i/ili fakultet treba imati jasan i djelotvoran strateški plan koji uključuje akademske i obrazovne ciljeve i mjere, kao i sveučilišna/fakultetska pedagoška načela i metode, uključujući metode poučavanja. Najpovoljnija je mogućnost postojanje strategije e-učenja kao sastavnog dijela sveobuhvatne strategije sveučilišta/fakulteta. E-učenje treba biti integrirani dio učenja i poučavanja na sveučilištu/ fakultetu.

U slučaju kada akademska i pedagoška načela nisu prisutna ili su nejasno iskazana u programima sveučilišne uprave, e-učenje

se može iskoristiti kao impuls koji će aktualizirati i potaknuti nastajanje tih važnih okvirnih dokumenata.

Iskorak prema e-učenju treba biti strateška, a ne tehnološka odluka

S obzirom da e-učenje podržava i potiče nove metode učenja i poučavanja koje odgovaraju potrebama zaposlenih u informacijskom društvu, implementacija e-učenja treba biti dio šireg procesa promjena.

E-učenje samo po sebi je katalizator promjena. Stoga pomak prema e-učenju treba biti dio strateške odluke za promjenom i unapređenjem sveučilišnog djelovanja i postizanja njegova temeljnog smisla – obrazovanja. E-učenje doprinosi i istraživačkim aktivnostima i društvenom djelovanju i angažmanu sveučilišta.

Kao središnji dio „strategije promjena”, e-učenje treba biti jasno smješteno u sveučilišnoj hijerarhiji odlučivanja, čime se treba osigurati prisutnost problematike e-učenja na najvišim razinama strateškog i operativnog odlučivanja. Također je vrlo važno na najvišoj sveučilišnoj razini povezati sveučilišna tijela odgovorna za razvoj sveučilišta, za obrazovanje, za kvalitetu, za e-učenje i ICT te na taj način osigurati neophodnu koordinaciju i usklađivanje na strateškoj, planskoj i provedbenoj razini.

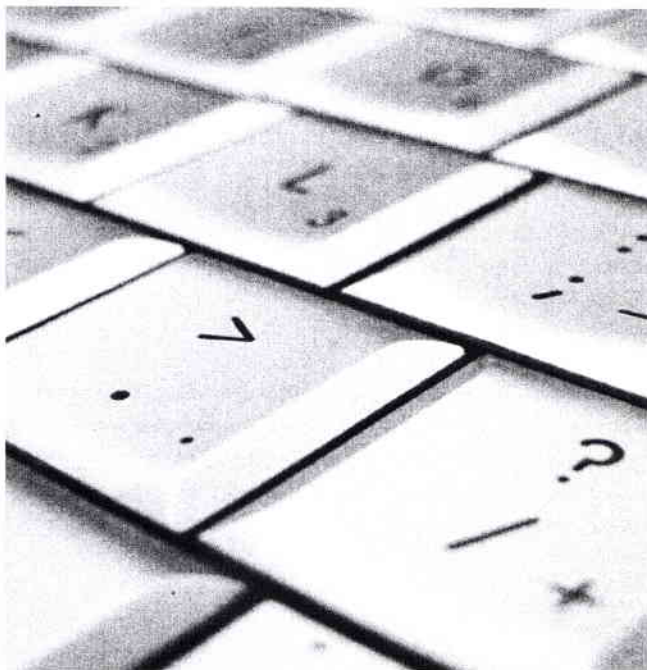
E-učenje – način poticanja i provođenja Bolonjskog procesa

E-učenje omogućava stavljanje naglaska na pitanja kvalitete u visokom obrazovanju, na individualni pristup svakom studentu i kontinuitet procesa e-učenja. Također potiče intenzivnu komunikaciju među sudionicima u obrazovnom procesu, omogućava učinkovitu uporabu raspoloživih fizičkih i virtualnih resursa, omogućuje neograničen protok informacija i ostvarivanje suradnje.

Stoga implementacija e-učenja nije samo proces komplementaran implementaciji Bolonjskog procesa, već navedene osobine e-učenja dozvoljavaju da se e-učenje promatra kao obećavajući i nezaobilazni alat za uspješnu implementaciju i provođenje Bolonjskog procesa. Od najvećeg bi interesa za vladu trebalo biti ulaganje i potpora inicijativama za uvođenje i primjenu e-učenja.

E-učenje kao sveobuhvatni sveučilišni projekt – prilika za integraciju sveučilišta

Implementacija e-učenja oko istog cilja okuplja različite skupine ljudi. Rasprave o zajedničkim edukacijskim i pedagoškim okvirima dobra su prilika za ponovno oživljavanje tradicionalnih sveučilišnih vrijednosti i prednosti. Standardizacija meto-

dologije i alata, kao i standardi za razvoj sadržaja te pohranu i uporabu modula za e-učenje, važni su za uspjeh e-učenja. Svi ovi „okupljajući” čimbenici povezani s e-učenjem mogu postati poticaj procesu integracije sveučilišta.

Infrastruktura e-učenja trebala bi biti dio sveukupne sveučilišne ICT infrastrukture

Infrastruktura e-učenja (npr. sustav upravljanja učenjem, virtualno okruženje za učenje) treba biti integralni dio cjelokupne ICT infrastrukture. Plansko i operativno upravljanje infrastrukturom e-učenja treba smatrati dijelom planskog i operativnog upravljanja cjelokupnom ICT infrastrukturom. Podrška za infrastrukturu e-učenja mora biti povezana s drugim ICT podsustavima potpore, osiguravajući krajnjim korisnicima (učiteljima i studentima) pouzdanu, cjelovitu i potpunu podršku.

Portal e-učenja – jedinstveni studentski portal za učenje i sveučilišni život

Opravdana očekivanja današnjih studenata su pristup svim sveučilišnim servisima i svim obrazovnim elementima i izvorima kroz univerzalno sučelje. U takvim okolnostima sveučilišni portal u virtualno okruženje za učenje postaje portal za sve servise potrebne studentima.

Iz gore navedenog proizlazi potreba umrežavanja (povezivanja) svih sveučilišnih informacijskih sustava i *on-line* servisa, potreba integracije podataka iz administrativnih i obrazovnih podsustava ili drugim riječima, potreba uspostavljanja učinkovite i cjelovite sveučilišne informacijske infrastrukture.

Spremnost okoline i dostupnost održive i pouzdane podrške ključni su čimbenici za implementaciju e-učenja

Spremnost akademske, sveučilišne okoline (jasna vizija i strategija cjelokupnog razvoja na sveučilištu, kao i konkretni planovi i spremnost na promjene) jedan je od ključnih čimbenika za uspjeh implementacije e-učenja. Drugi je čimbenik, važan za značajan iskorak u sveobuhvatnoj primjeni e-učenja, dostupnost pouzdane, održive i visoko kvalitetne potpore sveučilišnim nastavnicima, koji se žele koristiti e-učenjem i ICT-om u svojoj nastavi. Ova podrška uporabu ICT-a mora učiniti jednostavnom i lakom, kako bi se nastavnici mogli usredotočiti na obrazovne i pedagoške ciljeve.

Važnost programa usavršavanja nastavnika, mogućnost napredovanja i sustav nagrađivanja nastavnika koji se koriste e-učenjem

Bez obzira koju metodologiju, koju tehnologiju ili alate koristili, kvaliteta i rezultati poučavanja i učenja ovise o kvaliteti, angažmanu i predanosti učitelja. Potrebno je razviti kontinuirane cjeloživotne profesionalne i pedagoške programe usavršavanja (razvoja) nastavnika i učiniti ih dostupnim sveučilišnim nastavnicima kako bi povećali svoje sposobnosti i znanje novih metoda učenja/poučavanja. Ovi programi usavršavanja omogućit će im da prilagode svoj način poučavanja te da se metodologijom i tehnologijom e-učenja koriste uspješno i učinkovito.

Istovremeno se moraju osigurati posebni pripremni tečajevi za studente, koji će ih osposobiti za učinkovito učenje u novim okolnostima. Kako bi motivirali učitelje da prihvate izazove novog poučavanja i uporabe tehnologije e-učenja, od velike je važnosti osigurati jasna pravila za napredovanje nastavnika, koja će nagraditi ulaganje nastavnika u e-učenje. Dobar primjer nekih sveučilišta je osnivanje posebnih nagradnih fondova za nastavnike koji se koriste e-učenjem, uz već spomenuto prepoznavanje napora u području e-učenja u procesu promicanja/napredovanja nastavnika.

Implementacija e-učenja zajednička je zadaća vlade, sveučilišnih i fakultetskih uprava, nastavnika/profesora i studenata

Različiti sudionici u procesu obrazovanja na različit način i na različitim razinama trebaju dati svoj doprinos uvođenju i primjeni e-učenja. Doprinos države ne očekuje se samo u području osiguravanja globalne infrastrukture (kao što je vrlo brza mreža) i tehnologija, nego i kroz provedivu i resursima poduprtu strategiju za razvoj cjelokupnog sustava visokog obrazovanja, uspostavljanje nacionalnog fonda za razvoj obrazovanja i sustava poticajnih mjera na nacionalnoj razini za motiviranje visokoškolskih ustanova, profesora ili studenata koji se koriste e-učenjem.